

Bijlage 4. Behandeling van de adviezen, opmerkingen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van het juwelenhuis Ruys in Antwerpen

Provincie: Antwerpen

Gemeente: Antwerpen, 4de afdeling, sectie D

Objectnummer: 4.01/11002/2497.1

Dossiernummer: 4.001/11002/146.1

Omschrijving:

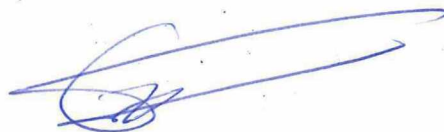
Juwelenhuis Ruys, Sint-Jorispoort 26 en Schermersstraat 37

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

20 JAN. 2020

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE

1. Adviezen en opmerkingen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 19 december 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet is het advies bijgevolg gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 19 december 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet is het advies bijgevolg gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 19 december 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet is het advies bijgevolg gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken stad Antwerpen

Het advies werd gevraagd op 19 december 2018.

Stad Antwerpen

Het college van burgemeester en schepenen bracht in zitting van 18 januari 2019 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

In haar advies overloopt het college van burgemeester en schepenen de erfgoedwaarden van het juwelenhuis Ruys die de bescherming verantwoorden.

Aanvullend deelt het college mee dat de stad Antwerpen in 2016 opdracht gaf tot de inventarisatie van historische winkelinterieurs in het gebied binnen de Leien. Uit een *long list* werden toen 27 winkels geselecteerd en ten gronde onderzocht. Deze selectie werd na voltooiing van de inventariserende studie opgenomen op de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed. Uit de 27 geïnventariseerde panden met een historisch winkelinterieur

werden er, in samenspraak met het agentschap Onroerend Erfgoed, twee voor bescherming geselecteerd, in casu Ganterie Boon, Lombardenvest 2, en het Juwelenhuis Ruys in de Sint-Jorispoort.

Het college van burgemeester en schepenen is van oordeel dat een bescherming mogelijkheden biedt om delen van de bestaande gebouwen te behouden en op te waarderen. Ze meent dat om de erfgoedelementen in een goede bouwfysische toestand te herstellen overheidssubsidiering noodzakelijk is. Gelet op bovenstaande evaluatie van de erfgoedwaarde van het pand wordt de bescherming gunstig geadviseerd. Met deze bescherming wordt de erfgoedwaarde van het betrokken pand erkend en wordt de toekomst van het gebouw en zijn interieur veilig gesteld. Niet alleen op het niveau van de stad Antwerpen, maar ook in een bredere Vlaamse context is het Juwelenhuis Ruys een uniek ensemble.

De bescherming past daarbij in de strategische doelstellingen van de stad Antwerpen, zogenaamd project 5 - Bruisende stad.

Het college beslist de vraag tot voorlopige bescherming van Juwelenhuis Ruys, Sint-Jorispoort 26 - Schermersstraat 37, Antwerpen, gunstig te adviseren, maar vraagt aan de Vlaamse overheid om de eigenaars zeker in deze te raadplegen.

Behandeling van het advies:

Bij de opmaak van het beschermingsdossier werden de zakelijkrechthouders zowel schriftelijk, mondeling als tijdens de plaatsbezoeken op de hoogte gebracht van de beschermingsintenties. Het Onroerenderfgoeddecreet van 2013 voorziet bijkomend de mogelijkheid aan de zakelijkrechthouders om tijdens de adviesfase hun opmerkingen te formuleren en aan het agentschap Onroerend Erfgoed over te maken

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 19 december 2018.

De VCOE bracht op 14 februari 2019 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie spreekt zich in haar advies uit over (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.

- Behandeling van een algemene opmerking

De commissie stelt vast dat voorliggende bescherming deel uitmaakt van het thematisch beschermingspakket 'winkelinterieurs'. Binnen dit pakket werden reeds twee beschermingsdossiers voor advies voorgelegd. In haar advies van 19 april 2018 formuleerde de commissie diverse bemerkingen bij dit beschermingspakket en de bijhorende criterionota 'winkelinterieurs'. De commissie betreurt dat met deze bemerkingen geen rekening werd gehouden. Daarom vraagt de commissie opnieuw om – al dan niet als onderdeel van de criterionota – een overzichtslijst op te maken van alle onderzochte winkelpanden en daarbij te duiden welke winkelinterieurs finaal voor bescherming in aanmerking komen. De commissie vraagt tevens voor alle geselecteerde winkelinterieurs de toetsing aan de erfgoedwaarden en selectiecriteria verder transparant te maken. Tot slot pleit de commissie er opnieuw voor beschermingsdossiers binnen eenzelfde thema maximaal te clusteren.

Aanvullend merkt de commissie op dat de bescherming van een aantal winkelinterieurs in Antwerpen op zijn beurt kadert in het beleidsthema '20ste-eeuwse architectuur in Antwerpen'. De commissie vraagt daarom in het inhoudelijk dossier bij de situering kort duiding te geven bij dit beleidsthema (cf. beschermingsdossiers oeuvre Stynen).

Antwoord

Het is niet mogelijk om tegemoet te komen aan de vraag van de VCOE om de voor bescherming geselecteerde gebouwen in de criterionota 5.5 op te nemen.

Zoals aangegeven in de criterionota gebeurde het onderzoek van de winkelinterieurs op basis van de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed en op basis van de publicatie van *Goed bewaarde winkelinterieurs* door Katherine Ennekens (2014). Zowel de publicatie als de inventaris zijn niet volledig en onderhavig aan toekomstige aanvullingen. Een sluitende selectie kan heden bijgevolg niet gemaakt worden. De criterionota is daarbij opgemaakt als wetenschappelijk onderbouwd afwegingskader in functie van de bescherming van dit specifiek type onroerend erfgoed en moet zowel toepasbaar zijn voor het huidige beschermingspakket, als ook voor toekomstige (ad hoc) beschermingsaanvragen. Daarom werd besloten geen oplijsting van beschermingswaardige winkelinterieurs toe te voegen aan deze criterionota.

De opstart van een beschermingsprocedure is daarnaast de bevoegdheid van de minister en niet van de administratie die dit onderzoek voerde en de criterionota opstelde. Het is eveneens niet wenselijk selecties te publiceren als een beschermingsprocedure nog niet is opgestart en de desbetreffende zakelijkrechthouders nog geen kans hebben gehad om hun opmerkingen of bezwaren kenbaar te maken.

De vraag van de commissie om de beschermingsdossiers te clusteren is voor het pakket van de winkelinterieurs niet evident. De geografische spreiding van de relicten, hun onderscheid in typologie, in ontstaansgeschiedenis, in motivatie van de erfgoedwaarden en zelfs in de voorgestelde afbakening is te verscheiden om ze tot één pakket te kunnen clusteren. Vanuit die optiek is er gekozen om de dossiers voor de winkelinterieurs afzonderlijk voor bescherming in te dienen.

Het beleidsthema '20ste-eeuwse architectuur in Antwerpen' focust op de naoorlogse architectuur en onder meer het oeuvre van Léon Stynen en Nachman Kaplansky en staat los van het beleidsthema winkelinterieurs. Om verwarring te vermijden werden beide beleidsthema's niet in de inleiding van het inhoudelijk dossier vermeld.

- Behandeling artikel 1 van het ministerieel besluit

De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit, de voorgestelde afbakening, de fotoregistratie en lijst met cultuuroederen.

De VCOE kan de bescherming van het juwelenhuis met waardevol winkelinterieur ondersteunen. Het beschermingsvoorstel is uitvoerig en werd goed gedocumenteerd.

De commissie gaat tevens akkoord met de bescherming van de drie vrijstaande toonbanken, drie glazen vitrinekasten, twee paraplubakken en vier krukjes als cultuuroederen. De commissie meent dat de link tussen deze cultuuroederen en het juwelenhuis voldoende werd aangetoond. Het is duidelijk dat deze cultuuroederen een wezenlijk onderdeel vormen van de historie van het gebouw. Met betrekking tot de krukjes en paraplubakken wijst de commissie wel op de vreemde veronderstelling dat de krukjes waren bestemd voor het burgerlijke clientele en de paraplubakken zich meer richtten op een progressiever clientele. Een meer gefundeerde motivatie voor de opname van de krukjes als cultuuroederen is wenselijk.

Antwoord

De krukjes zullen als cultuuroed geschrappt worden. Uit bijkomende informatie verkregen van de zakelijkrechter blijkt dat de krukjes niet oorspronkelijk zijn en zich in slechte staat bevinden.

- Behandeling artikel 2 van het ministerieel besluit

Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische, architecturale en artistieke erfgoedwaarde die de bescherming als monument verantwoorden. De commissie erkent deze erfgoedwaarden en meent dat de historische waarde overtuigend wordt aangetoond. Met betrekking tot de architecturale waarde vraagt de commissie wel nog beter te kaderen waarom het juwelenhuis uniek is binnen het omvangrijke oeuvre van Truyma.

Aanvullend vraagt de commissie te onderzoeken of in de burelen die voorheen dienst deden als atelier nog sporen bewaard zijn op basis waarvan ook de industrieel-archeologische waarde zou kunnen worden toegekend.

Verder meent de commissie dat eventueel ook de sociale en esthetische waarde kunnen worden opgenomen. Het juwelenhuis is immers al vijf generaties in handen van dezelfde familie en heeft steeds zijn winkelfunctie behouden. Voor het winkelinterieur werd bovendien bewust gezocht naar een esthetiek om een welbepaald clientele aan te trekken.

Artikel 2 beschrijft uitgebreid de aanwezige erfgoedkenmerken en erfgoedelementen. Enkel de beschrijving van de zolderruimtes is summier. Deze werden ook niet fotografisch gedocumenteerd. Gelet op beheersdoelstelling 9° en de nood aan onderhoudswerken aan de mansardekamers ten gevolge van een lek, vraagt de commissie alsnog foto's van de zolderverdieping toe te voegen.

Verder merkt de commissie op dat in het inhoudelijk dossier verwezen wordt naar het terras over de gehele breedte aan de Schermersstraat. Dit terras wordt tevens fotografisch gedocumenteerd, maar wordt niet meer vermeld in het ministerieel besluit. De commissie vraagt te verduidelijken of het terras erfgoedwaarde heeft en al dan niet deel uitmaakt van de bescherming.

Antwoord

De commissie vraagt het ontwerp van Truyma binnen de architecturale waarde in het ministerieel besluit ruimer te kaderen.

Een uitgebreidere toelichting over de persoon en het oeuvre van architect Truyma wordt gegeven in het inhoudelijk dossier (pagina 14). Het project van het juwelenhuis Ruys wordt daar ook meer gesitueerd in de tijd. Daarom wordt voorgesteld de architecturale waarde in het inhoudelijk dossier (pagina 24) en in het ministerieel besluit beperkt aan te vullen met volgende zinnen : *Truyma evolueerde stilistisch van ontwerpen in neoclassicistische en neo-Vlaamse-renaissancestijl in de jaren 1885 en 1890, naar meer monumentale eclectische projecten eind jaren 1890 en een aantal art-nouveau-realiserings in het begin van de 20ste eeuw. Binnen zijn omvangrijk oeuvre, zowel als stadsbouwmeester en als privéarchitect, is geen gelijkaardig art-nouveau-ontwerp bekend noch bewaard waar zoveel aandacht werd besteed aan de exterieur- en interieurafwerking. Temeer daar het juwelenhuis een particulier en geen overheidsopdracht betrof.*

Aanvullend vraagt de VCOE of er nog aanwezige sporen van het vroegere atelier zijn.

Er zijn geen zichtbare materiele restanten gevonden van de vroegere atelierfunctie in het juwelenhuis Ruys. Een industrieel-archeologische waarde kan bijgevolg niet aan het erfgoedrelict toegekend worden.

Het is moeilijk om tegemoet te komen aan de vraag van de commissie om de sociale en esthetische waarde toe te kennen.

Het feit dat de zaak reeds meerdere generaties in het bezit is van dezelfde familie wordt beschouwd als een betekenisvolle historische component en daarom geplaatst onder de historische waarde. Ook de keuze van de toenmalige bouwheren om de ruimtes in diverse stijlen te decoreren om een bepaald clientele aan te trekken, is veeleer een historisch feit waarbij het economisch en tactisch talent van de zaakvoerders om te weten wat het clientele wil een niet te onderschatten rol zal hebben gespeeld. Het hoort meer bij de historische waarde dan bij een esthetische waarde.

De erfgoedelementen en -kenmerken van de zolderruimte zijn vrij beperkt. De beschrijving zal niet uitgebreid worden. Ter vervollediging van het dossier zullen een aantal foto's van de zolderverdieping ter illustratie toegevoegd worden.

Het terras ligt binnen het beschermde gebouw, maar de aanleg op zich heeft geen erfgoedwaarden. Om toekomstige wijzigingen of heraanleg mogelijk te maken wordt het niet als een erfgoedelement in het ministerieel besluit opgenomen.

- Behandeling artikel 3 van het ministerieel besluit

De commissie erkent de beheerdoelstellingen die zijn opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. De commissie vindt het positief dat deze uitgaan van een geïntegreerde aanpak en respect voor de draagkracht van het gebouw. Het is tevens positief dat de beheersdoelstellingen rekening houden met een eventuele herinrichting of herbestemming van het pand.

- Behandeling artikel 4 van het ministerieel besluit

Artikel 4 van het ministerieel besluit formuleert voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument.

De commissie ondersteunt in haar advies artikel 4.

- Behandeling artikel 5 van het ministerieel besluit

De commissie gaat tevens akkoord met de toelatingsplichtige handelingen zoals opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit. Wat de toelatingsplichtige omgevingswerken betreft, vraagt de commissie – gezien de afbakening van het monument – wel om de meerwaarde hiervan verder te verduidelijken of deze toelatingsplichten te schrappen.

De commissie vraagt bijkomende duiding over de toelatingsplicht voor voorschrift punt 5° *het uitvoeren van de volgende omgevingswerken: a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen; b) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden.*

Antwoord

Het juwelenhuis Ruys situeert zich aan een drukke verkeersader, met veel gemotoriseerd verkeer (vrachtwagens, auto's, brommers) en een drukke tramlijn waarvan de bedding vlakbij het woonwinkelhuis loopt. Regelmatig worden meer en minder ingrijpende infrastructuurwerken in de onmiddellijke omgeving van het juwelenhuis Ruys uitgevoerd.

Dit voorschrift is doelbewust opgenomen om beheersmatig impact te kunnen hebben en de stabiliteit, de erfgoedelementen en -kenmerken van het juwelenhuis, bij voetpad-, straat- en wegenwerken aan en nabij het beschermd monument, te kunnen vrijwaren.

Door de centrale ligging in de historische stad wordt ook veel gebouwd en verbouwd in de buurt waarvoor tal van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen moeten worden voor aangelegd. Het juwelenhuis Ruys bezit een volwaardige kelderverdieping waarvan de keldervensters zowel aan de kant van de Sint-Jorispoort als aan de kant van de Schermersstraat uitgeven op en deels onder het voetpad zitten. De onder punt 5° opgenomen toelatingsplicht biedt garanties dat bij de aanleg van nutsvoorzieningen rekening wordt gehouden met de erfgoedkenmerken en -elementen van het beschermde woonwinkelhuis.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit en een aantal bijlagen werden als volgt aangepast:

Het inhoudelijk dossier en ministerieel besluit:

- de architecturale waarde wordt in het inhoudelijk dossier (pagina 24) en in het ministerieel besluit vervolledigd met volgende zinnen: *Truymans evolueerde stilistisch van ontwerpen in neoclassicistische en neo-Vlaamse-renaissancestijl in de jaren 1885 en 1890, naar meer monumentale eclectische projecten eind jaren 1890 en een aantal art-nouveau-realisaties in het begin van de 20ste eeuw. Binnen zijn omvangrijk oeuvre, zowel als stadsbouwmeester*

en als privéarchitect, is geen gelijkaardig art-nouveau-ontwerp bekend noch bewaard waar zoveel aandacht werd besteed aan de exterieur- en interieurafwerking. Temeer daar het juwelenhuis een particulier en geen overheidsopdracht betrof.

Bijlage 2 Fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- drie foto's van de zolderverdieping worden toegevoegd om de actuele toestand de duiden.
- de krukjes worden geschrapt.

Bijlage 3 Lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van het voorlopig beschermd monument juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- de krukjes worden als cultuurgoed geschrapt.

1.4. Opmerkingen van de zakelijkrechthouder

De opmerkingen werden gevraagd op 19 december 2018.

De zakelijkrechthouder gaf op 14 februari 2019 volgende opmerkingen over de bescherming van het onroerend goed. De opmerkingen maken integraal deel uit van het beschermingsdossier. Omwille van privacy-redenen zijn de opmerkingen van de zakelijkrechthouder anoniem opgenomen in dit document. Het beschermingsdossier bevat een overzicht van de opmerkingen en de gegevens van de zakelijkrechthouder.

Behandeling van de opmerkingen

1.4.1. Opmerking 1

De zakelijkrechthouder meldt dat hij met belangstelling kennis heeft genomen van het dossier en zich kan aansluiten bij het voornemen om het juwelenhuis Ruys te beschermen.

De zakelijkrechthouder kan zich vinden in de beheersdoelstellingen opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit, met uitzondering van het tussen aanhalingstekens aangeduide deel van punt 8° *de bescherming als monument beoogt tevens het behoud van de burelen op de begane grond, van de traphal, "van de kamers op de eerste en tweede verdieping met telkens hun specifieke aankleding en decoratieve afwerking. Een aantal jongere invullingen zoals de keuken op de eerste verdieping en de sanitaire ruimtes op de tweede verdieping zijn niet opgenomen als erfgoedelement en hoeven niet behouden te blijven";*

De zakelijkrechthouder vraagt om deze kamers uit de bescherming te sluiten en gelijk te stellen met artikel 3, punt 9° *de zolderverdieping met mansardekamers is oorspronkelijk. De afwerking van deze ruimtes is vooral functioneel en minder decoratief, wat meer mogelijkheden biedt naar herinrichting of herbestemming;*

De zakelijkrechthouder motiveert in zijn bezwaar dat het zijn hoofdbekommernis is de bescherming als monument van de echt waardevolle elementen te verzekeren, maar dat dit inhoudt dat een toekomstige herbestemming of invulling van de minder waardevolle ruimtes zoveel mogelijk aan de vrijheid van initiatiefnemers terzake moet gelaten worden. De zakelijkrechthouder vreest dat bij de bescherming van de kamers op de eerste en tweede verdieping er in de toekomst geen investeerder meer gevonden kan worden voor het gebouw met inbegrip van de meest waardevolle inrichting omdat de beheersdoelstellingen de mogelijkheid tot rentabilisering van de investering in de weg zullen staan.

De zakelijkrechthouder verklaart zich wel akkoord met de beheersdoelstelling om de prachtige trapzaal volledig te beschermen. Over de inrichting achter de deuren die van de trapzaal naar de kamers van de eerste en tweede verdieping en de zolder leiden, wil de zakelijkrechthouder de volledige vrijheid behouden.

De zakelijkrechthouder vraagt om de krukjes als cultuurogoed te schrappen. De krukjes bevinden zich in een slechte staat na zoveel jaren dienst en menige restauraties aan de poten. De stabiliteit van de krukjes is aangetast en de zakelijkrechthouder wenst hen te vervangen door een hedendaags ontwerp. De krukjes zijn ook niet oorspronkelijk. Zoals de foto van de winkel in 1902-1904 toont stond er een ander krukmodel in de winkel.

De zakelijkrechthouder vreest dat de bescherming van de drie losse vitrinekasten uit 1930 als cultuurogoed, als niet originele en mobiele elementen, een mogelijke herbestemming of invulling van de winkelruimte in de weg kunnen staan. De zakelijkrechthouder geeft er de voorkeur aan ze niet mee te beschermen. Indien de opname van deze elementen als cultuurogoed in de bijlage noodzakelijk is, vraagt de zakelijkrechthouder de tekst aan te passen zodat de bescherming geen absolute verplichting oplegt om de vitrinekasten kost wat kost in de winkelruimte te handhaven.

De zakelijkrechthouder meldt tevens een aantal foutief weergegeven data. Tot slot bracht de zakelijkrechthouder nog bijkomend archivalisch materiaal aan over de bijdrage van Emile Delrue aan een andere woning van de familie in Wilrijk.

Antwoord

De beheersdoelstellingen gevat onder artikel 3 van het ministerieel besluit, punt 8° *de bescherming als monument beoogt tevens het behoud van de burelen op de begane grond, van de traphal, van de kamers op de eerste en tweede verdieping met telkens hun specifieke aankleding en decoratieve afwerking. Een aantal jongere invullingen zoals de keuken op de eerste verdieping en de sanitaire ruimtes op de tweede verdieping zijn niet opgenomen als erfgoedelement en hoeven niet behouden te blijven;*

De bescherming wil een toekomstige herbestemming niet in de weg staan en heeft niet de intentie het uitwendig voorkomen van de ruimtes op de eerste, de tweede en de zolderverdieping, met uitzondering van de traphal, te bevrozen. De nadruk voor de kamers op de eerste en tweede verdieping ligt hierbij op het behoud van de dragende structuur en een aantal oorspronkelijke decoratieve elementen die de identiteit van het juwelenhuis als woonwinkelhuis mee bepalen.

De mogelijkheid tot herbestemming was reeds expliciet verrat onder punt 10° *de bescherming als monument wenst een toekomstige herbestemming of andere invulling van het juwelenhuis Ruys niet te hypothekeren. Een ontsluiting van de bovenverdiepingen los van het woonwinkelhuis is ook een mogelijkheid, maar enkel in die mate dat de beschreven erfgoedelementen en -kenmerken gerespecteerd worden. Doorbrekingen in de gedecoreerde traphal zijn daarbij evenwel niet mogelijk.*

De bovenverdiepingen uit de bescherming sluiten, zoals de zakelijkrechthouder vraagt, is niet zondermeer mogelijk. De ruimtes liggen binnen de globale afbakening, ze zijn exemplarisch voor de typologie van een woonwinkelhuis en vertonen waardevolle decoratieve elementen. De begane grond en de traphal van het juwelenhuis Ruys verdient zoals de zakelijkrechthouder terecht meent, de maximale bescherming vanwege de zeer hoge historische, architecturale en artistieke waarde. De bovenverdiepingen laten veel meer wijzigingen toe. Om verwarring in de toekomst te vermijden wordt er geopteerd om artikel 3, punt 8° deels te schrappen en samen te voegen met punt 6° en om punt 9° te schrappen.

Artikel 3 punt 6° luidt dan als volgt: *met betrekking tot het winkelinterieur, de burelen op de begane grond en de traphal beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid als juwelenhuis, met behoud van de bestaande ruimteverdeling en de waardevolle interieurafwerking, met inbegrip van het vast meubilair en de cultuurogoederen;*

De krukjes worden als cultuurogoed uit bijlage 3 geschrapt. Uit bijkomende informatie verkregen van de zakelijkrechthouder tijdens de adviesperiode blijkt dat de krukjes niet oorspronkelijk zijn en zich in slechte staat bevinden.

De voorkeur wordt gegeven om de drie vitrinekasten vervaardigd voor de wereldtentoonstelling van Antwerpen in 1930 vanwege hun bijzondere historische verbondenheid met de site als cultuurgoed te behouden.

De mogelijkheid om cultuurgoederen te verplaatsen zit reeds vervat in de regelgeving van Onroerend Erfgoed. Dit is tevens opgenomen in het ministerieel besluit onder artikel 5.

Artikel 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd), punt 6° h) het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van de cultuurgoederen.

De door de zakelijkrechthouder meegedeelde correcte data zullen in het inhoudelijk dossier worden aangepast (pagina 14).

De aangeleverde bijkomende informatie over Emile Delrue wordt eveneens toegevoegd aan het inhoudelijk dossier (pagina 15).

Conclusie: de opmerkingen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit en de bijlagen werden als volgt aangepast:

Het inhoudelijk dossier:

- een aantal data worden aangepast (pagina 14) en aangeleverde informatie over Emile Delrue wordt toegevoegd (pagina 13, 15).

Het ministerieel besluit:

- Artikel 3 punt 8° wordt deels geschrapt en samengevoegd met punt 6° en wordt: *met betrekking tot het winkelinterieur en de burelen op de begane grond en de traphal beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid als juwelenhuis, met behoud van de bestaande ruimteverdeling en de waardevolle interieurafwerking, met inbegrip van het vast meubilair en de cultuurgoederen*
- Artikel 3 punt 9° wordt geschrapt

Bijlage 2. Fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- de krukjes worden geschrapt.

Bijlage 3. Lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van het voorlopig beschermd monument juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- de krukjes worden geschrapt uit de lijst cultuurgoederen.

1.5. Aanvullingen

Naar aanleiding van een aanvullend plaatsbezoek op 21 december 2018 wordt het inhoudelijk dossier op een aantal punten verfijnd.

De brandkast in de oostelijke bureelruimte op de begane grond van het merk Fichet wordt meer in detail beschreven (pagina 20). Ook de beschrijving van de kelderverdieping, waar onder meer een dragende constructie voor de brandkast is geplaatst, wordt aangevuld (pagina 22).

Gelijklopend hiermee wordt het artikel 2 van het ministerieel besluit en de Bijlage 2. Fotoregistratie op dezelfde punten aangevuld.

Conclusie: de aanvullingen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit en een bijlage werden als volgt aangepast:

Het inhoudelijk dossier:

- de beschrijving van de brandkast en de kelderverdieping wordt verfijnd (pagina's 20 en 22).

Het ministerieel besluit:

- artikel 2. de beschrijving van de brandkast en de kelderverdieping wordt aangevuld.

Bijlage 2. Fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- vier foto's van de brandkast en zeven van de kelderverdieping worden toegevoegd als aanvulling na het plaatsbezoek op 21 december 2018.

1.6. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen, opmerkingen en aanvullingen hebben invloed op het inhoudelijk dossier, het ministerieel besluit en de bijlagen.

Er werden aanpassingen doorgevoerd, aan:

Het inhoudelijk dossier:

- een aantal data worden aangepast (pagina 14) en aangeleverde informatie over Emile Delrue wordt toegevoegd (pagina 13, 15).
- de beschrijving van de brandkast en de kelderverdieping wordt verfijnd (pagina's 20 en 22).
- de architecturale waarde wordt vervolledigd met volgende zin (pagina 24): *Truyman evolueerde stilistisch van ontwerpen in neoclassicistische en neo-Vlaamse-renaissancestijl in de jaren 1885 en 1890, naar meer monumentale eclectische projecten eind jaren 1890 en een aantal art-nouveau-realisaties in het begin van de 20ste eeuw. Binnen zijn omvangrijk oeuvre, zowel als stadsbouwmeester en als privéarchitect, is geen gelijkaardig art-nouveau-ontwerp bekend noch bewaard waar zoveel aandacht werd besteed aan de exterieur- en interieurafwerking. Temeer daar het juwelenhuis een particulier en geen overheidsopdracht betrof.*

Het ministerieel besluit:

- de architecturale waarde wordt vervolledigd met volgende zin: *Truyman evolueerde stilistisch van ontwerpen in neoclassicistische en neo-Vlaamse-renaissancestijl in de jaren 1885 en 1890, naar meer monumentale eclectische projecten eind jaren 1890 en een aantal art-nouveau-realisaties in het begin van de 20ste eeuw. Binnen zijn omvangrijk oeuvre, zowel als stadsbouwmeester en als privéarchitect, is geen gelijkaardig art-nouveau-ontwerp bekend noch bewaard waar zoveel aandacht werd besteed aan de exterieur- en interieurafwerking. Temeer daar het juwelenhuis een particulier en geen overheidsopdracht betrof.*
- Artikel 2 de beschrijving van de brandkast en de kelderverdieping wordt aangevuld.
- Artikel 3 punt 8° wordt deels geschrapt en samengevoegd met punt 6° en wordt: *met betrekking tot het winkelinterieur en de burelen op de begane grond en de traphal beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid als juwelenhuis, met behoud van de bestaande ruimteverdeling en de waardevolle interieurafwerking, met inbegrip van het vast meubilair en de cultuurgoederen*
- Artikel 3 punt 9° wordt geschrapt. Hierdoor wijzigt de nummering van Artikel 3: Artikel 3 punt 10° wordt in het aangepaste ministerieel besluit Artikel 3 punt 8°.

Bijlage 2. Fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- drie foto's van de zolderverdieping worden toegevoegd om de actuele toestand de duiden.
- vier foto's van de brandkast en zeven van de kelderverdieping worden toegevoegd als aanvulling na het plaatsbezoek op 21 december 2018.
- de krukjes worden geschrapd.

Bijlage 3. Lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van het voorlopig beschermd monument juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- de krukjes worden geschrapd uit de lijst cultuurgoederen.

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming

2.1. Openbaar onderzoek en hoorrecht

De stad Antwerpen organiseerde het openbaar onderzoek van 29 mei tot en met 28 juni 2019. Het proces-verbaal en de bezwaren maken integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Tijdens het openbaar onderzoek werd één bezwaar ingediend. Dit wordt hierna behandeld.

Eén zakelijkrechthouder beriep zich op het hoorrecht en vroeg gehoord te worden door het agentschap. Ook de op deze wijze geuite bezwaren worden hieronder behandeld.

Omwille van privacy-redenen zijn de bezwaren anoniem opgenomen in dit document. Het beschermingsdossier bevat een overzicht van alle bezwaren en de gegevens van de bezwaarindieners.

2.1.1. Bezwaar uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek:

De bezwaarindiener staat achter de bescherming als monument, maar maakt voorbehoud tegen de opname van de bovenverdiepingen in de bescherming.

De bezwaarindiener vreest dat door de opname van de privékamers op de eerste en tweede verdieping en de zolder een toekomstige herbestemming of omvorming van deze vertrekken tot woongelegenheden niet meer mogelijk zal zijn. De bezwaarindiener meent dat door de reglementering van beschermd erfgoed, die de aantasting van erfgoedelementen door een eigenaar of huurder niet toelaat, de huidige formulering de herbestemming van de bovenvertrekken onmogelijk maakt. Hopen op een continuering van de functie als winkelwoonhuis is volgens de bezwaarindiener niet realistisch.

De onmogelijkheid tot herbestemming van de bovenverdiepingen druist ook in tegen de visie van de stad om wonen boven winkels te bevorderen. Deze onmogelijkheid zal ook financiële gevolgen hebben voor de eigenaars of beheerders.

Deze ruimtes worden in het beschermingsdossier volgens de bezwaarindiener geen artistieke erfgoedwaarden toegekend. Enkel de bepleisterde plafonds en marmeren schouwen, die volgens de bezwaarindiener courant zijn voor de tijdsperiode, worden in de erfgoedwaarden opgenomen.

Antwoord

De bekommernissen van de bezwaarindiener kunnen deels gevolgd worden. Het juwelenhuis Ruys is een merkwaardig gebouw met een rijke decoratie dat ook het nodige onderhoud en investering vraagt.

Er kan de bezwaarindiener verzekerd worden dat de bescherming het behoud van de functie als juwelenhuis voor de huidige of toekomstige eigenaars en beheerders niet oplegt.

De bescherming sluit een herbestemming van zowel de begane grond met winkel als van de bovenverdiepingen, gezamenlijk of apart, evenmin uit. Concreet betekent dit dat de begane grond daarbij geen winkel hoeft te blijven en de zogenaamde burelen eveneens een andere invulling kunnen krijgen. Evenzo voor de bovenverdiepingen.

Om dit duidelijker te stellen zullen in het ministerieel besluit de beheersdoelstellingen artikel 3 punt 8° en punt 6° nog eenduidiger geherformuleerd worden als volgt:

Ministerieel besluit:

- *Artikel 3. 8°: de bescherming als monument wenst een toekomstige herbestemming of andere invulling van het juwelenhuis Ruys niet te hypothekeren. Een herbestemming van de begane grond met winkelinterieur en burelen met behoud van de erfgoedwaarden is mogelijk. Een ontsluiting van de bovenverdiepingen los van het woonwinkelhuis is ook een mogelijkheid, mits respect voor de beschreven erfgoedelementen en -kenmerken. Doorbrekingen in de gedecoreerde traphal zijn daarbij evenwel niet mogelijk.*

- *Artikel 3 punt 6°: met betrekking tot het winkelinterieur en de burelen op de begane grond en de traphal beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid van een woonwinkelhuis in art-nouveaustijl met verwerking van andere stijlelementen, met kenmerkende ruimteverdeling en waardevolle interieurafwerking, met inbegrip van het vast meubilair en de cultuuroederen;*

Ter aanvulling kan meegegeven worden dat het juwelenhuis Ruys zich volgens het gewestplan in een CHE- en woonzone bevindt. Dit impliceert dat functies met wonen en handel mogelijk zijn volgens de stedelijke voorschriften. Het is de stad Antwerpen die als vergunningverlenende overheid hier mee zal over oordelen.

Binnenin het gebouw ligt de nadruk van de bescherming op de begane grond met winkelinterieur, de thans als burelen ingerichte bijhorende ruimtes en de fraaie traphal.

De erfgoedwaarden van het interieur van de zolder en de tweede verdieping zijn veel minder hoog. Traditioneel waren deze ruimtes vooral functioneel ingericht zonder een uitgesproken decoratieve afwerking. Recente aanpassingen maken dat deze vertrekken daarbij aan authenticiteit hebben ingeboet. De bezwaarindiener merkt terecht op dat er geen artistieke waarde wordt toegekend aan de zolder en de tweede verdieping.

De bescherming wenst de mogelijkheid tot herinrichting van deze vertrekken niet te verhinderen. De aanwezigheid van een zolder en een tweede verdieping als deel van het totaalontwerp van architect Truyma zal nog genoteerd worden in het ministerieel besluit, maar de gedetailleerde beschrijving van de inrichting van de zolder en tweede verdieping zal geschrapt worden uit de opsomming van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken in artikel 2 van het ministerieel besluit (pagina 9). De bijhorende detailfoto's van de zolder en de tweede verdieping zullen in de door de bevoegde minister ondertekende Bijlage 2. Fotoregistratie verwijderd worden en verplaatst worden naar de fotobijlage bij het inhoudelijk dossier.

Het interieur van de eerste verdieping beschikt wel over erfgoedwaarden. De eerste verdieping maakt deel uit van het totaalontwerp van de ontwerper Truyma. Voor de begane grond ontwierp hij een gedurfd, progressief en voor die tijd een zeer modern interieur in art-nouveaustijl. De aankleding van de vertrekken op de eerste verdieping voerde Truyma bewust in verschillende neostijlen uit, representatief voor de bouwstijl van de residentiele burgerwoningen uit het einde van de 19de en het begin 20ste eeuw. De decoratieve en hoogwaardige afwerking op dit niveau biedt een staalkaart van de gekende neostijlen waarbij architect Truyma zijn architectuurkennis mee kon etaleren.

Om een verder gebruik of herbestemming van de eerste verdieping mogelijk te maken, zal de beschrijving van de eerste verdieping in artikel 2 van het ministerieel besluit zich toespitsen op de essentiële decoratieve elementen als getuige van het vakmanschap van Truyma. De Bijlage 2. Fotoregistratie zal daarmee in overeenstemming worden gebracht.

Bij een herbestemmings- of herinrichtingsproject kunnen deze decoratieve elementen een meerwaarde bieden voor het nieuwe project en samen gaan met een invulling met hedendaags comfort. Deze elementen bieden de mogelijkheid tot het verkrijgen van premies voor onderhoud of restauratie en/of andere financiële stimuli.

2.1.2. Bezwaar uitgebracht tijdens het hoorrecht uitgeoefend op 25 juni 2019:

De bezwaren uitgebracht tijdens het hoorrecht zijn gelijklopend met de bezwaren uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek. Voor de behandeling ervan wordt verwezen naar 2.1.1.

2.2. Conclusie

De adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast na de voorlopige bescherming:

5.2. Fotobijlage bij het inhoudelijk dossier:

- Detailfoto's van de eerste en tweede verdieping en de zolder worden hier geplaatst.

Het ministerieel besluit:

- Artikel 2: de beschrijving van de inrichting van de eerste verdieping zal zich toespitsen op de essentiële decoratieve elementen.
- Artikel 2: de beschrijving van de inrichting van de zolder en tweede verdieping wordt geschrapt uit de notering van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken (pagina 9).
- Artikel 3. 6° wordt geherformuleerd als volgt: *met betrekking tot het winkelinterieur en de burelen op de begane grond en de traphal beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid van een woonwinkelhuis in art-nouveaustijl met verwerking van andere stijlelementen, met kenmerkende ruimteverdeling en waardevolle interieurafwerking, met inbegrip van het vast meubilair en de cultuurgooderen;*
- Artikel 3. 8° wordt geherformuleerd als volgt: *de bescherming als monument wenst een toekomstige herbestemming of andere invulling van het juwelenhuis Ruys niet te hypothekeren. Een herbestemming van de begane grond met winkelinterieur en burelen met behoud van de erfgoedwaarden is mogelijk. Een ontsluiting van de bovenverdiepingen los van het woonwinkelhuis is ook een mogelijkheid, mits respect voor de beschreven erfgoedelementen en -kenmerken. Doorbrekingen in de gedecoreerde traphal zijn daarbij evenwel niet mogelijk.*

Bijlage 2. Fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van het juwelenhuis Ruys in Antwerpen:

- De detailfoto's van de eerste verdieping worden verplaatst naar de fotobijlage bij het inhoudelijk dossier.
- De detailfoto's van de zolder en de tweede verdieping worden verplaatst naar de fotobijlage bij het inhoudelijk dossier.